Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 165. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 29-го ЛИПНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 29, 1980 No. 165. VOL. LXXXVII.

Плянують відзначення 1000-ліття хрищення України

Рим, Італія. (М.Л.). — Тут у неділю, 20-го липня ц.р., відбулися наради представників українських наукових установ і організацій Західньої Европи в справі підготови до вшанування ювілею 1000-ліття хрищення Руси-України. Ці наради скликано за ініціятивою Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи й вони відбулись у приміщенні цієї інституції.

У нарадах узяли участь представники наступних українських академічних установ і організацій Европи: Наукове Товариство ім. Т. Шевченка (проф. д-р Володимир Янів, заступник голови і проф. д-р Петро Зелений), Українське Богословське Наукове Товариство (о. проф. д-р Іван Хома, секретар і о. д-р Іван Дацько), Український Вільний Університет (В. Янів — ректор) і УКУ (о. проф. д-р Іван Музичка — ректор). Присутнім на нарадах був також проф. д-р Мирослав Лабунька, секретар Міжінституційного комітету українських академічних установ і організацій ЗСА і Канади для підготови вшанування ювілею 1000-ліття. Нарадами проводив о. І. Музичка.

Присутні репрезентанти наукових установ і організацій обмінялись інформаціями про те, як їхні установи й організації мірають вшанувати ювілей 1000-ліття. Вони також заслухали інформацію про подібні наради, що відбулись 15-го червня ц.р. у Філядельфії, в яких взяли участь представники українських академічних установ і організацій Північної Америки.

Після живої дискусії, представники вирішили піддержати пропозиції, що їх винесено на нарадах у Філядельфії, а саме, щоб спільними зусиллями й на соборній базі українських академічних установ та організацій зорганізувати одну репрезентативну міжнародну конференцію та приготовити збірне видання пам'яткового ювілейного збірника. Вони також погодились увійти до Міжінституційного комітету, що його оформлено на нарадах у Філядельфії.

Під час зустрічі з Папою

Як уже інформовано, у неділю, 20-го липня, чотири представники українського мирянства мали коротку зустріч з Папою Іваном Павлом II у його літній резиденції у Кастель Гандольфо. На фото вгорі (зліва): проф. д-р Богдан Лончина, проф. д-р Мирослав Лабунька, Папа Іван Павло II, проф. д-р Петро Зелений і проф. д-р Володимир Янів.

Появилася нова брошура про переслідуваних в СССР жінок

Балтимор (УІС „Смолоскип"). — З нагоди Міжнародної Конференції Жінки, яку влаштовують Об'єднані Нації у двох останніх тижнях липня в Копенгагені, Українське Видавництво „Смолоскип" видало брошуру в англійській мові про переслідуваних українських жінок в СССР п.з. „Українські жінки в Радянському Союзі: документи переслідувань, 1975-1980". Брошуру, яка має 64 стор., підготовила д-р Ніна Строката-Караванська, а переклад зробили Мирослава Стефанюк і Володимир Грушкевич.

До брошури увійшло 12 документів, які свідчать про національне і соціяльне переслідування українських жінок в СССР.

До кожного документу поданий короткий коментар, а де це було потрібно також примітки, які підготовила Н. Строката.

Більшість опублікованих в брошурі документів появляються вперше в перекладі на англійську мову.

В брошурі опубліковано 20 фотографій, більшість з яких оприлюднено на Заході вперше, наприклад, фотографії С. Шабатури, О. Мешко з внуком Устимом і синовою З. Вівчар, І. Сеник, сім'ї В. Сірої, Н. Світличної, С. Кириченко з Ю. Бадзьом, І. Стасів-Калинець, дітей Ю. Бадзя, родин політв'язнів.

У передмові до брошури м.і. пишеться: „Жінки, яких непохитна віра в правоту їхньої справи є задокументована тут, походять з різних прошарків суспільства. Це дружини, матері, здібні жінки різних професій, творчі мистці і письменниці засуджені на загибіль в тюрмах або марнують своє життя, виконуючи понижуючу і безсенсовну працю на засланні. Всіх їх єднає „злочин" виступу проти репресивної політики Радянського Союзу."

З нагоди Міжнародної Конференції Жінки в Копенгагені „Смолоскип" видав також серію поштівок переслідуваних в СССр українських жінок. До цієї серії додано також поштівку Галини Дідик, української патріотки, яка померла в грудні 1979 року в Україні.

До цієї серії входять поштівки таких українських жінок, як: С. Шабатура, С. Кириченко зі своїм чоловіком Ю. Бадзьом, О. Тереля з дочкою Маріянною, В. Сіра зі своєю сім'єю, І. Сеник, І. Стасів-Калинець, О. Попович, С. Петшар-Січко, О. Гейко-Матусевич, О. Мешко і Г. Дідик.

На зворотній стороні кожної поштівки подано короткі біографічні дані і адресу переслідуваної української жінки.

Брошура Ніни Строкатої „Українські жінки..." і серія поштівок призначені для масового розповсюдження в Копенгагені і в країнах українського поселення.

ЗСА і КНР заключили новий торговельний договір

Вашінгтон. — Уже два роки тривали переговори між ЗСА і КНР в справі імпорту китайських текстильних виробів до ЗСА. Для КНР це була дуже важлива справа, бо експорт китайських текстилів до ЗСА дає КНР половину його запасу девіз, отримуваних за товари, продані на американському ринку. Знову же американський уряд і особисто президент Картер були під натиском американської текстильної промисловости, яка є в довгій кризі і борониться перед імпортом з чужих країн.

Переговори в цій справі були дуже затяжні й тривали дуже довго, бо від літа 1978 року. Обидві сторони були неуступчиві. Доходило вже до їхнього майже зірвання, але мотиви політичного й мілітарно-оборонного характеру веліли їх відновляти. Новий договір не говорить, про яку докладну кількість китайського текстильного імпорту до ЗСА йдеться, а тільки подано різні ділянки, в яких устійнено полегші.

Дотепер обов'язувала призначена з гори квота, що її однобічно устійнив уряд ЗСА з огляду на відсутність двобічного договору. Тререшній договір обов'язуватиме до кінця 1982 року, що уможливить обидвом сторонам розплянувати господарювання на текстильному відтинку на довший час. У переговорах американські урядові чинники користувалися експертизою професійних текстильних кіл, представники яких брали участь у нарадах.

Декілька місяців тому КНР приступила до Міжнародного Валютного Фонду та до Світового Банку. Тепер китайські представники висловили бажання розбудувати свою банкову співпрацю з американськими банками. Ближчим часом передбачено розмови в цій справі. Загально сподіваються, що переговори в справі розбудови банкової співпраці будуть короткі.

Англійські лейбористи зміцнили свій наступ

Лондон, Англія. — Довгі роки короткозорої англійської господарки приносять тепер болючі наслідки. Уряд Марґарет Тачер почав рішучу боротьбу для для усунення тих наслідків, у першу чергу інфляції, яка осягнула коло 20 відсотків. Лейбористи рішили використати протиінфляційні заходи консервативного уряду і повели голосний наступ на нього, зголошуючи в парляменті внесок недовір'я урядові.

Протиінфляційні заходи є завжди відчутні і промислово-торговельними колами і суспільством, найширшим колом споживачів. Держава зміцнює контролю над грішми в обігу, скорочує кредитові можливості, обмежує фонди на публічні роботи, натискає на сплати податкових залеглостей, скорочує контракти з приватними фірмами тощо. Всі, що більшою чи меншою мірою залежні від того, відчувають прикрі наслідки від таких скорочень. Вони тратять частину своєї закупної сили, або взагалі тратять працю й можливості заробити. Тому власне безробіття є першим наслідком посилення протиінфляційних заходів. В Англії безробіття осягнуло 1,896,634 людей, тобто 7,8 відсотка робочої сили. На англійські умови це дуже високе число.

Робітництво Англії не дуже нарікає на це, тому що платні безробітним робітникам високі й робітники не відчувають наслідків безробіття. Але Лейбор партія використовує цю нагоду для розгортання широкої атаки. Лідер Лейбористської партії, колишній прем'єр Джеймс Каллеген, назвав це „катастрофою, якої він ніколи не сподівався бачити". А провідники профспілок пішли в його сліди і розвинули агітацію серед робітничих мас.

Одначе Тачер не відступає ані кроку. Вона заявила, що на „ту тяжку недугу, в якій опинилася Англія, треба міцної медицини", і вона рішена послідовно переводити намічену боротьбу з інфляцією до кінця, доки економіка країни не стане на міцних основах.

У світі

УРЯД ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ ВИДАВ обмеження на видавання віз для відвідин турецькими громадянами. Це викликало велике занепокоєння серед турецьких робітників (ґастарбайтерів), яких у Західній Німеччині є 1,3 мільйона осіб. Причиною видавання візових обмежень було зростаюче швидко число турків, які стягають свої родини й намагаються перейти на статус постійних мешканців, а відтак громадян Німеччини. Високий життєвий рівень у Західній Німеччині, а з другого боку важка під кожним оглядом ситуація в Туреччині, де панує хаос, господарський застій, получений з безробіттям і високою інфляцією, а найважливіше — терор, є в основі тих самозрозумілих намагань, перед якими одначе Західня Німеччина мусить боронитися. Тим більше, що множаться випадки перенесення внутрішніх турецьких міжусобиць на німецький терен а разом з тим і терору, як засобу полагодження тих міжусобиць.

КОМІТЕТ СУСПІЛЬНОЇ САМООБОРОНИ КОР (Комітету оборони робітників) у Польщі видав комунікат про нові страйки. Рух цей охоплює різні терени, а цим разом прилучилися до нього Острув Велькопольскі в середущій Польщі і Любартів на Люблинщині. В обидвох містах, які стали промисловими осередками свого обширу, робітники висунули подібні вимоги, як і робітники інших міст: підвишка платні, покращання умов праці. В Острові Велькопольскім застрайкували залізничники, що заалярмувало державні чинники з огляду на важливість цього залізнодорожного вузла.

УРЯД У ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ ЗМІЦНЮЄ свою контролю над пресою і іншими комунікаційними середниками, а зокрема над працівниками чужих преси, телебачення і радіо. П'ятьох корейських працівників найбільших у світі інформаційних концернів: Японської радіоової компанії, англійського Ройтерса, „Ню Йорк Таймс-у", французького „Ле Монд-у" і американської Ассошіейтед Пресс арештовано. Дотепер звільнено тільки кореспондента „Ню Йорк Таймс-у". Дипломатичні представництва в столиці Південної Кореї Сеулі побоюються, що це початок широко закроєної акції, якої метою є повністю взяти під офіційну контролю передавання вісток з Сеулю і взагалі Південної Кореї за кордон.

ПОМЕР ШАХ ІРАНУ

Каїр, Єгипет. — Шах Ірану Мохаммед Реза Паглеві помер на вигнанні в Єгипті в неділю, 27-го липня. Після короткої кризи, спричиненої внутрішньою кровотечою, спадом тиснення крови і припиненням циркуляції крови спроби лікарів утримати його при життю не дали успіху.

Шах Мохаммед Реза Паглеві

До останнього моменту перед кризою виглядало, що після останніх операцій при кінці червня і на початку липня, які перевів тім лікарів зложених з єгипетських і французьких спеціялістів, шах приходить до здоров'я. Одначе несподівано наступила криза, якої не змогли перебороти ані найновіші медичні препарати, ані найкращі лікарі. Коротко перед смертю шах втратив притомність.

Президент Єгипту Анвар ель-Садат, який прийняв прогнаного шаха до своєї країни, не зважаючи на спротив іранських урядових кіл на чолі з аятоллею Хомейні і на численні погрози різних ісламських терористичних організацій, зарядив державний похорон з усіма почестями належними монархові, а на місце вічного спочинку для тіла шаха призначив славну мошею Аль Ріфай в Каїрі, де колись спочивало тіло батька шаха Мохаммеда Рези, який також помер на вигнанні.

Державний департамент ЗСА видав комунікат з приводу смерти шаха, в якому висловлено співчуття його родині, доручено американському амбасадорові в Каїрі передати родині особисто співчуття президента Джіммі Картера та взяти офіційну участь у похоронних обрядах.

Урядові кола Ірану заявили, що смерть шаха не матиме впливу на справу американських закладників.

Президент Ірану номінував кандидата на прем'єра

Тегран, Іран. — Після довгих переговорів і спорів президент Ірану Абольгасан Бані-Садр, на підставі прероґатив, даних йому новою ісламською конституцією, номінував і зголосив формально парляментові свого кандидата на прем'єра майбутнього іранського уряду. Кандидатом тим є Мостафа Мір-Салім, крайовий командант поліції.

Загально сподіються, що парлямент кандидата Бані-Садра затвердить, бо той останнім часом виявив себе рішучим прихильником ісламської політики сучасного режиму. Під його проводом відбулися масові арешти заговірників проти режиму аятолли Хомейні, в яких захоплено дуже багато старшин усіх родів зброї іранських збройних сил, а в першу чергу летунів. Частину з тих старшин уже розстріляно, а решта чекає свого суду. Дальші арешти заповіджені.

Мір Садім фактично був би першим нормальним і діючим прем'єром Ірану від часу перевороту проти шаха. Іменований аятоллею Хомейні коротко після перевороту його приятель Меґді Базарган фактично свого уряду не виконував, уже після короткого часу він почав зголошувати свою резигнацію, але Хомейні вдавалося його відмовляти, аж доки ісламські фанатики не захопили американських закладників. Тоді Базарґан категорично відмовився навіть формально стояти на чолі уряду.

До нового уряду ввійде цілий ряд нових міністрів. Всі міністри, згідно з вимогами Хомейні, мають бути „стопроцентові ісламці й революціонери". Деякі з теперішніх міністрів до нового уряду не ввійдуть, а між ними Садег Ґотбзадег міністер закордонних справ, який заявив, що до уряду не ввійде, бо женить-ся.

В Америці

АҐРЕҐАТ американських обезпеченевих аґенцій Марш енд Леннен заключив умову з урядом Китайської Народної Республіки про утворення китайських станиць для полагоджування обезпеченевих справ американських фірм, які торгують з КНР або мають, чи матимуть там свої виробництва. Марш енд Леннен нав'язав контакт з Китайською народною обезпеченевою компанією і разом з нею полагоджуватимуть справи, які торкаються обох теренів. Одночасно з тим американська компанія буде підписувати обезпеченеві договори для американських і чужих фірм у Китайській народній обезпеченевій компанії, тобто буде діяти в характері її торговельного аґента.

ПРОЦЕС ОБНИЖУВАННЯ відсоткової стопи американськими банками розгортається далі. Цим разом розпочав його Морґан Траст у Ню Йорку та Банкерс Траст. За ними пішли цілий ряд великих провінційних банків, обнижуючи стопу до 10,5 відсотка. Тепер до них долучилися два з найбільших банків в ЗСА, Чейс Манґеттен і Кемікал. Таким чином відсотки впали нижче 11 у річному відношенні. Передбачується дальшу обнижку. Причиною обнижки є рецесія і менше число охочих позичати гроші.

В СЛІД ЗА АВТОМОБІЛЬНИМИ КОМПАНІЯМИ Крайслер і Форд, які зазнали останнім часом поважних втрат, зголосила свої втрати найбільша автомобільна американська компанія Дженерал Моторс. Втрати тієї компанії не є такі великі як Форда і Крайслера, бо тільки 412 мільйонів долярів за другий квартал ц. р. Але коли порівняти їх з попереднім роком, тоді видно їхню справжню величину. Минулого року за той самий період Дженерал Моторс виказала 1,18 більйона долярів зиску. Речники компанії поінформували, що і в третьому кварталі ц. р. вони не сподіваються змін, тобто передбачують дальші втрати. Одначе їхньої висоти не всилі передбачити. Зате сподіваються вони чистого зиску в четвертому кварталі ц. р. В четвертому кварталі будуть на ринку нові типи малих авт, на які великий попит на американському ринку. Тепер цей попит задоволняє здебільшого японська автомобільна продукція. Японські автомобільні компанії правильно передбачили розвиток тенденцій на світовому ринку і заздалегідь перейшли на малі авта.

І. ГЕЛЬ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

Ню Йорк, Н. Й. (Пресова служба ЗП УГВР). — Нижче подаємо повний текст звернення Івана Геля до Верховної Ради СССР з січня 1979 року, який поширюється шляхом самвидаву в Україні і недавно продістався разом з іншими самвидавними документами закордон.

Гель, 1937 року народження, студент історії, вперше був арештований 24-го серпня 1965 року у Львові і засуджений 25-го березня 1966 року Львівським обласним судом на три роки таборів суворого режиму. Його обвинувачено й засуджено за ст. 62 КК УССР „антирадянська пропаґанда і агітація". Вдруге він був арештований в січні 1972 року під час погрому української інтеліґенції і на початку серпня того ж року засуджений на 10 років ув'язнення та 5 років заслання так само за „антирадянську агітацію і пропаґанду".

Від березня 1980 року він перебуває у Пермському таборі ч. 36. Дружина Івана Геля — Марія і дочка живуть у Львові.

„До Президії Верховної Ради СРСР

12 січня 1972 року я, разом з великою групою української інтеліґенції, був безпідставно арештований, а згодом засуджений на 15 років ув'язнення. Тисячі українців репресовано іншим шляхом. Минуло 7 років. Нині 12 січня — День українського політичного в'язня, день вшанування жертв репресій. Репресій, які з моменту перевороту й захоплення влади большевиками від 1917 року стали постійними, масовими. Вони стали найсуттєвішою ознакою нової російської політичної системи. Таємні чи відкриті, вони чинились, щоб убити або людину, або найсвятіше в ній — віру, почуття власної гідности, свободи, право на індивідуальність, недоторканість, особисту і національну незалежність.

Знищити нації, національний дух, національні культури, асимілювати і... народи, будь-якою ціною зберегти імперію і будь-якою ціною розширити її — ось справжня мета диктатури, а отже й мотиви репресій імперського апарату над інакодумцями.

Знищено мільйони людей, мільйонам знівечено долі, відібрано здоров'я. Сплюндровано, доведено до критичної точки занепаду інтелектуальний і духовий капітал народів, загальмовано, на десятиліття затримано поступ культури. Усі нації імперії, окрім російської, опинились на межі історичного знищення. Час схаменутися! Адже якими неймовірно великими не були б втрати, свободу не знищити, вона унікальна, цінність і потреба усіх живих людей. Злочинів проти людяности, проти народів не прощають ні народи, ні власний народ, ні історія. Свободу неможливо вбити. Надто нині. В умовах науково - технічного проґресу, широких непідконтрольних комунікацій та планетарної взаємонезалежности політична система, її режим, держава і нація можуть бути життєздатними лише демократичними, відкритими, плюралістичними і... або деґрадувати до кінця — самознищитись.

Сьогодні, в сьому річницю мого ув'язнення і День українського політв'язня, заявляю рішучий протест проти репресій і насильства і оголошую голодівку. Вимагаю:

1) негайного звільнення з-під варти мене і всіх українських в'язнів сумління;

2) законодавчого акту, гарантованого, реального права на політичні та громадянські свободи;

3) гарантованого, реального права на політичну діяльність по підготові референдуму на політичний вихід України зі складу СРСР і утворення суверенної Української держави.

12. I. 1979 року
Іван Гель".

Д-р Добрянський висловлюється про закордонну політику ЗСА

Ню Йорк, Н.Й. — У понеділок 21-го липня ц.р. відомий нюйоркський консервативний щоденник „Нюз Ворлд", надрукував обширне інтерв'ю з проф. Левом Е. Добрянським, президентом УККА та головою Крайового Комітету Поневолених Націй у Вашінґтоні, про американську закордонну політику та її евентуальні можливості. В інтерв'ю , що його перевів директор Вашінґтонського бюра цього щоденника Тед Аґрес, сказано, що минулого місяця проф. Добрянський назначено одним з дорадників Роналда Реґена в справах американської закордонної політики.

Питання, на які відповідав проф. Добрянський, зосереджувалися на таких проблемах, як: американсько-совєтські відносини, справа інвазії Афганістану, договір про обмеження атомової зброї, світогляд (політичний) Роналда Реґена, „політика двох Китаїв," сила спротиву та опозиція народів Східньої Европи та Совєтського Союзу і т.п.

На ці всі питання проф. Добрянський давав вичерпуючі відповіді, виходячи з основного становища, що успіхи американської закордонної політики виключно залежатимуть від внутрішньої сили Америки, яку, на його думку, може зміцнити тільки новий американський уряд під проводом Р.Реґена.

Щоденник також помістив чотири фотографії проф. Добрянського, що його зфотографовано під час інтерв'ю у Вашінґтоні.

ПРИГАДКА

Пригадуємо всім ВШ Передплатникам „Свободи", що з днем 1-го червня ц. р. одержують англомовний „Український Тижневик" тільки ті передплатники щоденника, які вислали замовлення і належну передплату „Українського Тижневика". Для вигоди тих передплатників, які бажають одержувати „Український Тижневик", але ще не вислали такого замовлення і передплати, поміщуємо в цьому числі відповідний формуляр, що його можна вирізати і переслати виповненого разом з чеком передплати до Адміністрації „Свободи".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper (SECD 530-420) published daily exept Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918

Передплата: на рік — $30.00, на півроку — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Польські робітники вказують шлях

Населення Польщі, а зокрема робітництво дефінітивно незадоволені. Незадоволені конкретними невдачами, неуспіхами й безрадністю комуністичного рожиму, який оце вже 35 років керує тим енергійним, життєрадісним народом. А найбільше невдоволені польські робітники разом із цілим польським народом тими постійними обіцянками, які безперервним потоком спливають на них з польського керівного парнасу. Всі ті обіцянки мають одну спільну прикмету, вони рідко стають дійсністю.

Сучасна Польща почалася власне з обіцянок, яких ні уряд, ні комуністична партія, яка навіть обдурює нарід своєю назвою, бо загубила назву „комуністична", щоб не викликувати жахливих духів минулого, коли Москва в крові втопила Польську комуністичну партію і формально розв'язала її — навіть не думали дотримати. Наприклад, „уряд національної єдности", який нібито пропагували совєтські чинники і їхні польські поплентачі тривав так довго, доки це їм було вигідно. Обіцювали перший президент післявоєнної Польщі Берут і Осубка Моравскі, потім обіцював Ґомулка, тепер обіцюють Ґєрек і Бабюх. А під крамницями черги, а в крамницях порожно, коли появиться якийсь побажаний населенням товар, кожен туди кидається. Робітник же польський працьовитий і талановитий. Польські робітники в світі належать до кращих, а вдома роблять і роблять, а хісна ніякого.

Тридцять п'ять років такої як кажуть поляки, „забави" мусіло бути доволі. Робітники в Польщі вже не мають іншого виходу, як активно домагатися людських умовин життя та протиставитися режимові і його політиці. Вони вже більше не хочуть бути ситими від обіцянок. Тим більше, що те, що дістся їм, незрозуміле. Вони не знають, де та „бочка без дна", в якій безслідно пропадають висліди їхньої праці, труди мільйонів усіх працюючих у Польщі, де зникли безслідно і без наслідків понад 18 більйонів закордонних позичок. Робітники інших країн при менших трудах і менших природних засобах країни добилися такого покращання життя, про які польські і мріяти не можуть. Країни знищені війною вже давно залічили воєнні травми, забудували руїни, а в Польщі одного бракує, другого взагалі немає, а третє задороге.

У подібній ситуації й робітництво СССР, тільки з тією різницею, що робітники в СССР трудяться оце вже понад 60 років з такими самими успіхами. Але і їм уже не стає терпцю. Затиснені подвійним зашморгом, з одного боку державою, власником „всіх засобів продукції", який, використовуючи той факт „власництва" диктує населенню й приписує йому, скільки, кому та що їсти та в що вбиратися, а з другого боку комуністичною партією, яка дурманом пропаґанди й шантажем жене робітника, вони починають стрясати зі себе ті подвійні кайдани. Робітники в СССР починають страйкувати й виходити на вулицю. У Новочеркаську міліція, КҐБ та військо зламали їхній виступ силою, але тепер, коли виступили на страйк робітники автомобільних фабрик ім. Толіятті, „меч революції", тобто КҐБ, міліція і ввесь апарат насильства, побоявся виступити. Треба було партійним бонзам і державним бюрократам уговорювати їх і переконувати, щоб вони повернулися до праці.

Ми ще далекі від загального робітничого руху поза залізною заслоною. Але воно надходить. Перед у ньому ведуть польські робітники. І тепер у відповідь на значну підвишку цін покищо на м'ясо, бо щойно в підготові є підвишка цін на інші продукти, вони запротестували, а коли комуністичний уряд відмовив їм у полагоді їх вимог, виходять на страйк. Першими обізвалися робітники Варшави, опісля Любліна, а за ними підносяться робітники й інших осередків.

І як звичайно у таких випадках активний виступ робітників приносить успіхи. Фабрика за фабрикою, одна за одною промислові ділянки підносять заробітні платні. Та не тільки в тому наслідки виступів польських робітників. Ще глибші наслідки в тому, що польські робітники своїм прикладом вказують шлях іншим робітникам поза залізною заслоною. Страйкові успіхи польських робітників — це пригадка іншим робітникам, а в першу чергу робітникам СССР, яку дорогу слід обирати, щоб добитися перемоги.

Тим більше, що доба „карательних отрядів" минула. Ще в Новочеркаську могла Москва кинути проти робітників КҐБ і військо. Тепер вона вже не спішиться здаватись до насилля. Сьогодні комуністична партія і совєтський уряд примушені йти на розмови, переконувати, обіцювати „господареві країни" — так комуністична пропаґанда називає робітників, — а навіть таки поступатися. І Ґєрекові та його „колеґам по фаху" Москва радо наказала б відповісти силою на страйки й вимоги робітників, але багато дечого змінилося й „мудра партія" на таке не важиться.

ПАРЛЯМЕНТ ІЗРАЇЛЯ ПРИСПІШУЄ переведення ухвали про перенесення столиці і всіх центральних урядів з Тель Авіву до Єрусалиму. Фактично після перемоги у війні 1967 року і окупації цілого Єрусалиму — до того часу тільки частина його була в руках Ізраїля — всі головні уряди були перенесені до Єрусалиму, одначе формально - правно столицею залишається Тель Авів. В Тель Авіві перебували майже всі амбасади й представництва чужих держав, які утримують дипломатичні стосунки з Ізраїлем, туди були також спрямовувані всі документи міжнародного характеру. Рішення парляменту визнати формально Єрусалим столицею Ізраїля викликало стурбування в Єгипті, який разом з іншими мусульманами обстоює їхнє право до Єрусалиму. Одначе офіційні речники Єгипту заявили, що, незважаючи на непогодження в цій справі з Ізраїлем, передбачені на серпень дипломатичні розмови з Ізраїлем відбудуться.

Микола Лівицький
Президент УНРеспубліки в екзилі

СТАН УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ СПРАВИ

(1)

Я вагався писати, чи варто писати на тему, зазначену в наголовку статті. Вагався поперше тому, що на цю тему вже дуже багато — часто із зовсім протилежним наставленням — писалося. Проте, ситуація як на внутрішньому, так і на зовнішньому відтинку української політики таки сильно змінилася. А тому варто висловитися на цю тему в порядку обміну поглядами і спокійної дискусії, а не для підсичування суперечностей, які існують під цю пору в українській політичній думці.

Суперечні погляди

Подруге вагався я тому, що в нас існує такий погляд (на мою адресу теж його висловлювали), що нам немає чого „повчати" Захід щодо його тих чи інших потягнень в міжнародній політиці. Проте, поміж „повчанням" і висловлюванням своєї думки на різні справи — є велика різниця. Не мати права висловити свою думку чи взагалі не мати своєї думки — це виглядає на якесь почуття меншовартости. А, проте, „повчати" політиків західнього світу — це справді безнадійна річ бо в багатьох випадках Захід і сам себе не вміє „повчити" має дуже суперечні погляди своїх компонентів і просто не не знає, як у такій чи іншій даній ситуації треба поступати. Але ми мусимо висловлювати наші погляди, без особливої віри в те, що до них будуть прислухатися, хоч би для того, щоб колись в історичній перспективі нам ніхто не міг закинути, що ми своєї думки не мали або „мовчки чухали чуби", не осмілюючись забрати голос щодо якихось справді дуже складних проблем. Це відноситься і до українців, і до інших представників поневолених російсько - совєтським імперіялізмом націй.

Щодо сучасної міжнародної ситуації, то мій погляд, який хочу висловити, збігається з поглядами і думками західніх пресових коментаторів і державних мужів, які, правда, тепер не є при владі, а перебувають у більшій чи меншій опозиції до своїх урядів. Може, зрештою, й урядові кола тієї чи іншої західньої держави мають ті самі думки, але їм з тими думками виступати не випадає.

Я не збираюся входити в подробиці і розглядати окремі проблеми, що виникли чи виникають у світі протягом останнього понад півріччя. Вистачить ствердити, що в політиці західнього, — або, загальніше, не просовєтського, коли включити сюди Японію, Китай тощо, — світу панує тепер справжній хаос, який обумовлюється браком єдности і браком рішучости на тлі справи Афганістану й американських закладників в Ірані, при чому ця друга справа безумовно пов'язана, а певно й інспірована Москвою.

Розгубленість політики Заходу супроти аґресивного СССР пояснюється браком єдиної стратегії західнього світу щодо совєтського Сходу. Або, може, ліпше це висловити так: стратегія була, але вона була хибною, бо полягала на вірі урядів некомуністичних держав у спасенність „детанту", у можливість чесного домовлення з Москвою, в те, що аґресивність совєтсько - російської політики не піде далі вже осягнутих Москвою меж. І ця віра проіснувала довгі роки, не зважаючи на Анґолю, Етіопію, Південний Ємен, совєтські інтриги в країнах - продуцентах нафти, напад В'єтнаму на Камбоджу і т. д., і т. п., і не зважаючи на всезростаючі зброєння в СССР і розміщення атомових ракет середнього засягу в Східній Европі. Щойно совєтська інвазія в Афганістані „розкрила декому очі", як висловився і президент ЗСА, Джіммі Картер.

Але за „розкриттям очей" аж ніяк не слідувала одностайна й рішуча політика. Не лише частинні й, властиво, лише із заміром осторого санкції ЗСА супроти СССР не послідували такі ж санкції головних союзників Америки, згуртованих у НАТО. В европейських країнах пишеться і говориться на всі лади, що інтереси европейських держав не збігаються з інтересами Америки і що відношення цих держав до СССР має базуватися на інтересах і потребах цих держав, що не конче збігаються з інтересами ЗСА. НАТО зовсім виразно захиталося, як на нього не присягалися б уряди, наприклад, Франції чи Західньої Німеччини.

(Продовження буде)

Т.Т.

ХТО ЗЛОМИВ О. ДУДКА?

Питання хто і як зломив о. Дімітрія Дудка, того священика, що в церкві в Москві, а відтак на її передмісті відважно проповідував слово Боже й викривав різні митарства, якими партія і совєтський режим послуговуються у боротьбі з релігією, церквою, вірними чекає остаточної відповіді.

Большевики ведуть наступ на релігію і церкву на двох відтинках рівнобіжно і рівночасно. Хоч ті два відтинки виглядають на протилежні й здається виключають себе, а в дійсності вони себе доповнюють. Їх можна схопити одним коротким реченням: де можна-знищити церкву, а де знищити не можна-заставити її служити большевицьким цілям.

Тільки початок

Большевикам удалося зробити о. Д.Дудка інструментом у своїх руках. Його покаянний виступ у совєтському телебаченні-це початок. Ми бо рідко бачили випадки, щоб хтось зламаний большевиками став знову повноцінною людиною. Вимовну ілюстрацію для цього ми бачили в нашому Іванові Дзюбі. Після вимушення на ньому першої, відносно стриманої заяви, прийшла значно гірша друга, а опісля пішли звичайні вислужницькі писання, такі самі як ті, що виходять з-під пера звичайних КҐБівських „сотрудників".

Дзюба міг себе врятувати, якщо б мужньо постаяв на самому початку, якщо б не вгнувся, якщо б став, як інші, а навіть ще більше був би став символом боротьби. Його відоме ім'я, його талановиті праці змобілізували б оборонців у вільному світі і життя його могло б було піти зовсім іншими шляхами. А так сьогодні він пише „виробничі" дитирамби партії і її політиці, або погано лається на українців у світі, а зокрема на „буржуазних націоналістів". Його не допускають на шпальти великої преси, а велять йому друкуватися у третьорядних журналах, або в КҐБівському офіціозі „Вісті з України".

Як розвинуться справи з о. Дудком не знаємо. Його дальші дороги будуть не такі як у Дзюби, бо все ж таки І.Дзюба талановитий критик, солідний науковець, мистець пера. Дотепер о. Дудка совєтські органи використали знаменито; він у своїй покаянній заяві говорив про все: про любов до російського народу і любов до людини, про віру в Бога і про „правду". А над усім у нього було новозроджене переконання в людяності і правоті совєтського режиму. І власне це останнє найважливіше: щоб ти не говорив, або не робив, але визнай правоту совєтського режиму. Навіть, якщо ти відкинеш ту всю суміш, якою сьогодні є марксизм-ленінізм, якщо прозрієш і побачиш світ у його многогранному, плюралістичному вигляді, то все-таки можеш бути використаним, якщо тільки визнаєш правоту совєтського правління.

Коли, і як, і хто наклонив до цього о. Дудка? Назагал переважає думка, що це сталося під час його останнього арешту. Може так, а може й ні. Очевидно, що коли б воно не сталося, то завжди дійшло до цього під натиском, може фізичним, а напевно моральними тортурами. Правда, віруючу людину тортури скріплюють, але о. Дудко не був тесаний з того особливого матеріялу. Зате відповідь на питання, хто і як це зробив — дуже виразна і ясна. Відомий А.Левітін-Краснов, один із духових провідників російського релігійного відродження, якого совєтська влада „видворила" за кордон, розіслав до преси свою заяву про о. Дудка, в якій він пише: "Отця Дімітрія зломили і відіграли в цьому ганебну ролю гієрархи-предстаники московської патріярхії,які мали з ним контакти, коли він знаходився в тюрмі". Мали вони з ним тим більше контакти, коли він знаходився на волі. І ніхто не знає, хто з тих гієрархів це звичайний сексот і оперативник КҐБ і приготовляв заломання о. Дудка.

Ганебне діло

У цьому ганебному ділі, — як це правильно підкреслює Левітін-Краснов, — працювали рука в руку Московська патріярхія і совєтський режим, чи вірніше її поліційне рам'я. При тій нагоді Левітін-Краснов видвигає цікавий момент: в покаянній заяві о. Дудка є цитата, яка за словами самого о. Дудка зробила вилом у його поставі, а це славне „всяка влада від Бога". Але о. Дудко додає „в Євангелії сказано..." А як відомо, ця цитатяа зовсім не з Євангелія взята, а з послання апостола Павла до римлян. Отже: хто написав цю заяву, що її о. Дудко відчитав? Невже ж він не читав і не знав найважливіших писань християнізму?

Левітін-Краснов застановляється, яка далі доля о. Дудка: „Він жертва режиму, і його не залишать у спокою, як не залишили й Іллю Габая, якого довели до самогубства, як і не залишає КҐБ нікого в спокою із тих, що колись проявили слабість. Тяжке буде його життя тепер".

Зломивши людину, большевики не залишать її у спокою, доки її цілком не знівечать морально, доки не зведуть до ролі свого послушного інструменту, який беззастережно виконує їхню волю, іде на всякі підлості. А той хто прокинеться на тому шляху, а таких небагато, то вибирає смерть.

Любов Коленська

КОЛИ ЗАЦВІТЕ БУЗОК...

(У першу річницю смерти бл.п. Адріяна Лапичака)

Дня 29-го липня м.р., над ранком, коли це надходив соняшний липневий день, закінчилось життя бл.п. Адріяна Лапичака. Але хоча він відійшов із цієї землі, його життєрадісність, його приязна настанова до всіх, укарбувалась у життя його оточення тривалим слідом.

Адріяновій вдачі було притаманних декілька особливих рис його характеру, поміж якими вигорталась саме його життєрадісність, яка мимохіть передавалась оточенню. Бо навіть уже тоді, коли він був важко недужий, тільки іноді захмарювалось журою його обличчя, щоб зараз же розтаяти в питому йому милу усмішку. І він вмів боротись із різними турботами, труднощами, журою, а щонайважливіше зі своєю недугою — не піддаючись сумним чи розпачливим настроям — бож тоді до нього завжди надходила віра, яка знову вводила його в повне життя — і він йшов у товариство; щоб бути близько своїх друзів, виходив на спортові змагання і складав пляни...І любив Адріян людей, а до своїх знайомих мав особливе і тепле відношення.

Його замилування до спорту не тільки проявлялося у його особистій у ньому участі, але водночас він намагався притягнути до спорту молодь, вважаючи, що влючившись у спортові змагання, спортове виховання, вона зможе зростати у здоровий морально і фізично потенціял української спільноти. І молодь його шанувала і любила, може ще й відчуваючи, що він обдаровує її цими самими почуваннями. Бож поза працею і ріднею, він більшу частину свого життя проводив у її гурті, чи перед турніром на тренінґах, чи опісля на змаганнях, чи потім, коли йому доводилось змагунів розвозити, часто пізно ввечері, з однієї хати до другої.

У Адріяна було ще одне замилування — це майстрування біля хати, праця в городі біля деревець і квітів. Але самотньо він не любі працювати, а завжди просив свою дружину Любу, щоб вона йому „асистувала" при праці. Пригадую, це була осінь, коли я зайшла у їхній новозакуплений дім. Стежками брела осінь і чорнобривці нанизувались у сонцю, що пряло на стінах у вітальні химерне мереживо... Адріян разом з Любою прикріплював біля вікон карнизи, що їх він сам витесав з темно-брунатного дерева. Він був вдоволений, коли я йому сказала, що вони гарно прикрашають кімнату. Та раптом, відвівши від нас зір, він якось дивно, не то збентежено не то сумно усміхнувся, і глянувши крізь вікна, тихо сказав: „Цікаво чи ще на другий рік я буду у цій хаті?...Бож тепер тільки жити...Я вже і деревцята посадив — і яблуню ялинку і грушу, та й ще кущик бузку...Але коли й таке станеться, що мене тут не буде, а ви вийдете до городу і побачите, що цей бузок розцвівся — то він — це буду...я".

Раз узимку, випали такі глибокі сніги, що поза їхніми кучугурами людей майже не було видно. Але холодом якось не проймало, бо з-поза перелетних хмарин снігом закутану землю ласкаво зустрічало сонце. Відгорнувши сніг, ми пішли в хату, щоб пополуднувати. А там, завелася дискусія, зокрема на тему української мови і молоді. Адріян тоді сказав, що тепер надто багато молоді, мабуть, за „давньою традицією" завзято далі студіює здебільшого філософію чи мистецтво, а рідше будь-хто з них зацікавлений у технічних науках, а також в обзнайомленні у виробі зброї. „А цього нам колись буде дуже потрібно, — сказав Адріян, — зокрема тоді, коли врешті прийдеться творити свою державу"... Цього ж дня ми з Адріяном домовились, що напишемо на цю тему спільну статтю; він подасть мені технічні дані, бож працював у арсеналі Пікаттіні, а я допишу...решту. Але цієї статті нам уже не довелося ніколи написати. Вона так і залишилась недокінчена... Спочатку із-за різних Адріянових занять не вистачало часу, а потім уже він чимраз частіше хворів... Сьогодні залишились лише живий Адріяновий задум і мій жаль, що нам не довелося завершити спільної праці.

У мене ще один спогад, може радше особистого характеру, але й з нього наскрізь еманує ота Адріянова тепла, товариська вдача. Пригадую, як завжди вранці, коли я на перехресті вулиць очікувала на авто Люби, яке мало мене підхопити до праці, заким воно над'їхало, під'їжджав золотової барви Адріянів Олдсмобіл. Коли він дуже спішився, то вітав мене принаймні помахом руки і приязною усмішкою (без неї Адріяна не пам'ятаю), а інколи в нього залишалось більше часу, тоді він підводив в авті шибку, і ми тоді перекидались словами. А не раз, коли мені трохи довше доводилося чекати на авто, яке мене везло до праці, Адріян над'їхавши скорше,мені передавав вістку: „Не журіться, Люба ось-ось поза мною. Вона зараз приїде!"

І тому рік, саме у липні, заки я ще від'їхала на вакації, добре пам'ятаю, як Адріян на мить зупинив своє авто, відхилив вікно і усміхнувшись сказав: „Добридень, пані Любо — і гарних вакацій! Як повернетесь,

(Закінчення на ст. 3-ій)

Омелян Пріцак

ЩО ТАКЕ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ?

(Доповідь виголошена 17-го травня 1980 року на відзначенні 30-ліття УВАН у ЗСА)

I

Коли в другій половині XVIII ст. ведучі історики Англії та европейського континенту — очолювані ґеттінґенським професором Авґустом Людвіком фон Шлєцером (1735-1809), відомим теж у Східній Европі своїм клясичним виданням „Нестора" (1802-1809) — вирішили в ім'я тоді ще діючого раціонального Освічення (Enlightenment) створити корпус всесвітньої історії — вони включили у свою схему („Fortsetzung der Allgemeinen Welthistorie", том 48) історію України. Наслідком того появився в німецькому „Halle a.d. S." у 1796 році в складі серії товстий том пера молодого, тоді ще австрійського - семигородського історика Иогана Крістіяна Енґеля (1770-1814) під заголовком: „Geschichte der Ukraine und der ukrainischen Kosaken, wie auch des Königreiches Halitsch-Wladimir".

Коли ж знову, яких тридцять років пізніше (1829-), уже в часи романтизму, запрограмовано у німецькому центрі Ґота нову серію світової історії (Geschichte der europäischen Staaten) за редакцією Арнольда Германа Людвіка Герена (1760-1842) та Фрідріха Авґуста Гекерта (1780-1851), а в другій половині того ж століття (1879-1893) відома 45-томова всесвітня історія (Geschichte der europäischen Staaten) під редакцією Вільгельма Онкена (1838-1905) у Берліні — там уже для історії України як окремої одиниці не найшлося більше місця.

Яка була тому причина? Німецький романтизм, харківська вітка якого, (що витворилася у Харкові, у першому секулярному університеті України, заснованому у 1805 р.) поклала підвалини для постання нової української літературної мови і літератури, вбив (хоч це звучить парадоксально!) українську історію як окрему дисципліну. Головний винуватець тут був філософ Георґ Вільгельм Фрідріх Геґель (1770-1831), який об'єднав романтизм із трансцедентальним ідеалізмом. У своїх відомих лекціях про „філософію історії", читаних у зимовому семестрі академічного року 1830/31 в берлінському університеті, він розробив свою славну тезу про історичні та не-історичні народи. Після нього, всесвітня історія це розвиток людства по лінії духового та морального поступу. Це осяги людського інтелекту на дорозі до самопізнання. Історія виповнює Божу місію, що виявляється у поступовій реалізації свободи людства і у переході від натуральної стадії варварства до стану права і порядку. Слідуючи за ідеєю свого берлінського попередника Вільгельма фон Гумбольдта (1767-1835) про те, що „історія світу це нероздільна частина правління світу", Геґель надав примат політичній історії, бо держава, — на його думку, — це істинна суть об'єктивного духу, а конституційна монархія — це абсолютна форма держави.

При тому Геґель дозволив тільки чотирьом клясам народів, що було успішними в минулому або теперішньому, на вступ до ексклюзивного клюбу державних народів. Ними були: I Східній світ (Китай, Індія, Іран); II. Грецький світ; III. Римський світ; IV. Германський світ.

Зате слов'янським народам, між ними і українцям та полякам, хоча вони тільки недавно втратили свої держави, Геґель відмовив права бути зарахованими до „історичних" народів. Вони повинні остатися погноєм для більш заавансованих власне „історичних" народів.

Геґель був чи не найбільш впливовим філософом XIX ст. Тому то не тільки його діялектична метода, але й концепція історії та про виключність „історичних" народів стали наріжним каменем у інтелектуальних структурах ведучих мислителів Европи.

Карло Маркс (1818-1883) та Фридрих Енґельс (1820-1895) живцем перейняли Геґелівську концепцію про „історичні" та „не-історичні" народи, роблячи виїмок тільки для поляків. Але і ліберальні мислителі остались під впливом Геґеля. У висліді — у системах університетського світу на Заході, а теж у структурах світових історій не стало місця для історії України як окремої одиниці.

II

У міжчасі в Україні відродилася історична свідомість. Почалося від дворянського просвічення („людей Старої Малоросії"). Маю на увазі анонімну „Історію Русов" (т. зв. „Конисський), оцей дуже впливовий памфлет, що постав і кружляв серед Новгород-Сіверського дворянства у перше десятиліття XIX століття.

Там у передмові читаємо (у перекладі Вячеслава Давиденка): „Історія Малої Росії до часів навали на неї татар, з ханом їхнім Батаєм, злучена з історією всієї Росії, а бож вона і є єдина історія російська; бо відомо, що початок цієї історії, враз із початком правління російського, береться від князів та князівств київських, з доданням до них одного тільки новгородського князя Рюрика, і триває до навали татарської безпосередньо, а від цього часу про існування Малої Росії в загальній російській історії ледве згадується; по визволенню її від татар князем литовським Гедиміном, і зовсім її в російській історії замовчено. Тим то предкладену тут історію малоросійську писано на два періоди, тобто до навали татарської екстрактом а від тої навали широко і докладно".

У 1834 році засновано київський університет, при чому тридцятилітній професор ботаніки (а заразом любитель руської словесности) Михайло Максимович (1804-1873) став першим ректором та професором руської словесности. Максимович (із козацького роду) об'єднував оці обидва наукові полюси (ботаніка - словесність) базуючися на системі „натурфілософії" німецького мислителя Фрідріха Вільгельма Йозефа Шеллінґа (1775-1854), якій він залишився вірним до кінця свого життя.

(Продовження буде)

ОСТАННЯ МАТУРА В ЖІНОЧІЙ ГІМНАЗІЇ У ПЕРЕМИШЛІ

На матуральному таблі жіночої гімназії випускної кляси року 1939 в Перемишлі — видніє таке мистецьке тло: краєм дороги над проваллям іде хлопець мандрівник. На ньому біла сорочка, в руці дерев'яна палиця, звернений він обличчям до шляху, що простягнувся далеко аж до зір. Юнак, задивлений у ці небесні зорі, мабуть не спостерігає каміння, скель, провалля; не бачить, що шлях безмежно довгий і скелистий. Чомусь мистець, що малював це тло, не звеселив шляху ні барвистими квітами, ні зеленню дерев, ані іншими живими істотами.

На долині табля написано: "пер аспера ад астра", значить, вибираючись у дорогу до зір, молодий мандрівник так і знав, що до них треба іти суворими, трудними, стрімкими, а то й дикими шляхами. Одначе випрямлена його постать, обличчя осяяне відблиском зір, рішучий крок — мистець так пояснював: цей завзятий молодець, сповнений життєвої снаги, міцний вірою у досягаємість зір, свідомо обрав цей шлях, самітний і позбавлений і найменших життєвих вигод; із такою далекою перспективою, що губиться у нерозгаданому небосхилі.

З правого боку табля, по той бік провалля, розміщено 27 знімок моїх товаришок-абітурієнток матури 1939 року, останньої матури жіночого загально-освітнього ліцею Українського Інституту для Дівчат у Перемишлі. А мистецьке тло табля, немов візіонерська картина, неначе мимоволі накликана доля оцих двадцяти сімох життєрадісних дівчат. Скільки з них мріяло вступити на шлях услід за цим юнаком, що прямував до зір, а скільки із них дійшло до своїх зір? Скільки було пораненими, а скільки завернуло з мрійливого шляху? Скільки не зуміло переступити провалля, а скільки необачно скотилося у його безвісті?

Зупиняю мій погляд на окремих, дуже дорогих і надійних обличчях: ти перша, Таню, пишноволоса, завжди радісна, поруч Наталки і Лесі — єдина розсміяна на матуральній знімці досягнула свою зірку. Вона пролетіла повз тебе на половині твого шляху і взяла тебе в нескінчену перспективу Молочного Шляху.

А ти, Лілько, що в пошуках за зіркою десять років блукала кам'янистими дорогами непрохідимого Сибіру, хоч і знесилена, то проте ще далі змагаєшся, не втративши віри у зоряне сяйво.

Що ж, Ґеню, ніжна душе, втілення доброти, поранена та побита, кажуть, що стулила свої крила й про мандрівну палицю забула. А, ви — Зеню, Нусю, Ірко, Даню, Соню, Галько, Райко, Стефко, — мої рідні, чи не зневірились, прямуючи дорогами свого важкого життя? Чи ще бачите зорі перед собою?

А, Мирославцю, сестро душі моєї, чи ще і дальше віриш, що оті зорі — це таки справжні зорі, а не блудні вогники? Чи віриш, що ми ще колись зустрінемось і разом таки досягнемо однієї зірки, щоб там укупочці сісти, погойдатись і полетіти, полетіти у нескінчене, розмовляючи вже до кінця віку про вічну любов, про красу, яку ми уявляли, сподівалися від життя — та чи зустрінули?

З лівого боку табля, вгорі, ряд знімок наших учительок і вчителів, котрі впродовж двох, чотирьох чи восьми років навчали нас, виховували, вели нас, розказуючи про зорі; нагадували про важкі шляхи до них.

Уважливо дивлюсь на світлини із віддалі 41-го року і бачу їх ніби тими самими, а може дещо іншими. Деякі не викликують ніяких особливих спогадів, а про інших можу тільки спом'янути добрим словом. І хоча вони не завжди дарували мені добрі слова, проте тепер я зовсім по-іншому їх розумію.

Поміж ними ж є дорогі обличчя. Це ті вчителі, що їх звання пишеться з великої літери. Це оті незрівнянні різьбарі, що вмілою рукою на все життя моє і моїх товаришок закріпили вмілою та ніжною рукою в молодих душах свого мистецького долота.

Немає, на жаль, на матуральному таблі знімок таких знаменитих педагогів, як проф. Сітницький, о. Дем'янчук, о. Орський; немає чи не найкращої вчительки та виховниці Меланії Бордун, яку ми звали директоркою; немає Марії Гривнакової; Туськи Гарматій; пані Данилевич; проф. Єршіна, а це ті, що передали нам не тільки багатство свого знання, але навчили нас чогось, що в книжках не записано. Вони бо навчили нас спостерігати у житті красу, навчили своїх учениць цінити і творити добро, перелили в наші юні душі велике почуття любови до нашого народу, до нашої України!

І знову оглядаю із віддалі пройдених років табльо, а в уяві бачу першу мою стрімку дорогу до зір — вулицю Татарську, на якій стоїть Дівочий Інститут, що в своїх мурах ще й досі зберігає найкращу симфонію молодечих наших голосів, будинок, що немов святинясвятинь хоронить багатство чистої нашої молодости.

Поволі входжу в браму і зустрічаю дорогу Касуню, сувору нашу "терціянку", що разом із директором Степаном Беляком — за її словами — вирішували важливі шкільні проблеми. Нам тоді навіть здавалося, що вона мала вирішальне слово і в клясифікаційних справах-конференціях. Ми навіть її боялися. Одначе, опісля, дорослими, ми переконались, що це була шляхетна, добра людина, а наді все — велика патріотка українського народу.

А потім, мене розгублену, трохи налякану, першоклясницю вже бере за руку під свою майже материнську опіку сестричка Наталка Дольницька, Марійка Проців і Марта Калитовська. З яким пієтизмом, а водночас і з жалем, що не мала змоги віддячитись, згадую вас, товаришки старшоклясниці. Ваша безкорисна приязнь і поміч, опіка допомагали нам ставити перші кроки в цьому ляклививому світі дорослих, допомагали нам безболісно перейти з дитячого у світ молодої людини.

Пролунав дзвінок — дзвінок, а дівчата в гранатових "мундурках" розбіглися по клясах. А я стою самітна на коридорі та слухаю настирливо, про що гомонять стишілі мури. А вони говорять про вогонь сердець, що розгрівав їхній кам'яний холод, про малі і великі смутки і радощі дітей, дівчат і жінок, які зачерпнули в оцій величній незрушимій будівлі найперше і найчистіше знання життєвої мудрости та понесли в далеку скелисту мандрівку до зір.

Беззвучно закриваю двері й повертаюся на свій ще незакінчений шлях — ад астра! Ще раз оглядаюся, і на обрії нашого рідного міста Перемишля бачу таку дорогу, таку найдорожчу, високу похилену постать людини, котра навчила мене всього того, чого жодні школи мене в житті не навчили, бо навчили мене любити істину. Ця постать-людина навчила мене шанувати кожні чесно працюючі руки, співчувати і допомагати другим. Навчила мене, що найбільші цінності не мають матеріяльної еквівалентности, а правдиве знання — це найкраща зброя проти ворога. Ця постать — це постать мойого батька!

Галя Загайкевич-Мельничук

ЗВЕРНЕННЯ

До всіх лютенчан і сусідніх з Лютенькою мешканців сіл і містечок, що знайшлися у Вільному Світі і знають щось, чи самі особисто брали участь в повстанському загоні отамана ЛЕВКА ХРИСТОВОГО.

Ласкаво звертаємося до Вас з проханням написати свої коротенькі спогади про зустрічі, організації, боротьбу чи свої особисті знайомства з Левком Христовим і його родиною, щоб не затерлася пам'ять зі сторінок визвольного змагання 1920-21-ий років в цих місцевостях, — за що щиро будемо Вам вдячними.

Ініціятивна група лютенчан увіковічнення пам'яті отамана Левка Христового

За всі Ваші, хоч би й найкоротші спогади прислані нам, будемо щиро вдячні, які й просимо висилати на адресу:

REV. F. KOWALENKO
3178 Scranton Road • Cleveland. Ohio 44109

Вшанували пам'ять козаків, погиблих у трагедії в Лінці, Австрія

35-ту річницю відомої масакри про спробі репатріяції в СССР козаків у Лінці, в східньому Тіролі, Австрія, відзначено в неділю 1-го червня ц. р. урочистим Богослуженням на малому Козацькому цвинтарі, яке відслужив о. протопресвітер Палладій Дубицький в асисті протодіякона Степана Куреші та Олега Євсевського і збірного хору. Козацький провід очолювали Отаман і президент козачих організацій д-р Василь Григорович Гласков (ЗСА); почесний предсідник козачого комітету у Німеччині (ФРН) полк. Олексій Михайлович Протопопов та сучасний предсідник козачої організації у Німеччині Іван Васильович Свищ (ФРН), а теж і інші колишні старшини.

На невеличкому цвинтарі над рікою Дравою, а радше навколо цвинтаря зібралися сотні людей, переважно місцевої молоді, а теж і приїжджих козаків та їхніх родин, щоб віддати шану спочилим тут жертвам повоєнної трагедії козачого народу якраз у день її 35-річчя. Саме 1-го червня 1945 року, заледве три тижні після закінчення війни, на луках поблизу Лінцу, на схід від станції „погинули сотні козаків — в тому числі жінок і дітей, яких тоді окупаційний відділ англійського війська штурмом — танками й багнетами змушував до репатріяції, виконуючи під наглядом старшин сумнозвісну т. зв. „Operation Keelhau", зумовлену „Ялтанським порозумінням", відправляючи людей „на родіну".

Не віриться, що саме в Лінці, відомому гірському курортному місті, в східньому Тіролі, куди на лікування щорічно приїжджають тисячі людей, могла статися така трагедія. Саме тут на луках при кінці війни отаборувалися сімейні козаки, переважно по лівій стороні ріки Драви, що тут досить глибока, на схід від міста, вздовж залізничного шляху.

Сюди підвезено тоді вагони, в які змушувано людей силою ладуватись у відому тоді далеку подорож. Ладуватися змушувано силою і зброєю. Погинуло тоді, за словами очевидців, сотні людей, а в тому жінок і дітей, багато потонуло в цій ріці — Драві.

Тут, на березі Драви, в сторону Лінційських скалистих Доломітів (гори) і є цей цвинтар. Назверхньо на ньому не більше 20-ти гробів, переважно безіменних. За свідченням очевидців, жертв було багато, їх поховано вночі — подавлених, побитих — але чи на цьому місці, то годі знати.

Кажуть, що на цьому цвинтарі в спільних могилах спочиває вісім-дев'ять сотень людей і тому він так замаскований. Але цього докладно не знають, чи саме всі тут поховані, чи може в інших місцях, бо твердять, що жертв було значно більше. Тут ховали і потоплених. Докладної кількости жертв цієї масакри, мабуть, ніхто не знає, бо козаків відправляли тоді вагонами, до яких вкладали і побитих і поранених...

Колись тут були луги, поля, а тепер тут стоять будинки, робітні, магазини. Можливо десь в архівах можуть бути докладні числа, та ще знають про все довколишні гори, а вони мовчать. Для козаків цей цвинтар має теж і символічне значення. Це символ трагедії, яку започаткував погром над Дравою, трагедії приблизно чверти мільйона їхніх людей, що були насильно видані совєтам в червні 1945 року, щоб опісля було поповнення для "Архіпелагу Гулагу — таборів" у СССР.

Погідний весняний день зібрав навколо цвинтаря кілька сотень людей. На мармуровий обеліск з терновим вінцем зложено чотири вінці — три від козачих організацій і один від місцевих тирольських ветеранів, які щорічно беруть участь у відзначенні цієї трагедії. Так і стояли в почесній варті з прапорами чотири козаків у козачій формі зі своїм отаманом і три воєнних ветерани — тирольці.

Далеко луною неслися літургійні молитви і урочисті співи священиків і хору, вдержуючи зворушливий молитовний настрій серед присутніх, щоб не побудити, може, спочилих глибоко у цій далекій затишній землі Австрії кубанських і донських козаків.

Своєю щирою і глибокою проповіддю, основаною на Святому Письмі, о. Палладій навів паралелі трагедій народів і окремих людей, яких Господь ставив у складне життєве положення і яким Господь давав змогу проявити любов і прощення. Жертвам цього погрому відспівано "Вічну пам'ять", а по молебні проспівали вже „Многоліття" козачому народові.

Поминки уряджено в одній гостинниці Лінцу, в якій заночувала частина козаків. Привітальне слово виголосив німецькою мовою д-р Василь Григорович Гласков, привітавши присутніх: о. П. Дубицького, протодіякона Степана Курешу, радника міста Лінца, полк. Протопопова, старшин — козацьких представників з різних країн, ветеранів — тирольців, п-ні К. Колянківську і членів хору, й усіх присутніх козаків.

Зупинившись над відзначенням 35-річчя козачої трагедії в Лінці та її наслідками для козаків і їхньої еміграції, д-р Гласков навів прізвища чисельних авторів, які про цю понуру подію написали свої твори, твори на багатьох мовах світу. Він рівнож вказав, що робляться заходи, щоб упам'ятнити смерть цих козаків пам'ятником в одному з парків Лондону.

Полковник Олексій Михайлович Протопопов поділився своїми болючими спогадами про концентраційні табори в Росії — тобто про дальший страдницький етап вивезених козаків. В цих млинах смерти провів він понад десять років життя і завдячує своє звільнення покійному німецькому канцлерові Конрадові Аденаверові.

Предсідник козачої організації в Німеччині, Іван Васильович Свищ, згадав про ті незабутні дні, коли їх, окрадених, обдурених, без зброї, окружили танками і змушували до репатріяції; коли штурмували табір Про відчайдушні втечі й спроби деяких переплисти через ріку, що не кожному тоді пощастило, і про бездомне життя, блукаючих по горах.

Пройшло 35 років. Все менше ветеранів-козаків бере участь у цій щорічній прощі до Лінцу з тих, що якимсь чудом уціліли на Заході. Деякі вже в похилому віці і проща цього рсху може бути для них останньою, а потім і для інших виб'є час один, але пам'ять про погром у Лінці збереже козацький народ, збереже і історія.

* * *

Докладно про цю трагедію „Оперейшен Кілгол" можна прочитати в документальній праці Джуліюса Епстіна в одноіменній його книзі "Operation Keelhaue", яка появилася в 1973 році у видавництві „The Devin-Adair Company", Old Greenwich, і зазнала вже перевидань.

Б.К.

КОЛИ...

(Закінчення зі ст 2-ої)

заходьте до нас!" Я ще тоді вспіла запитати Адріяна як він почувається, а він запевнивши мене що все гаразд, попрощав мене помахом руки і поглядом, у якому на мить змигнула втома. Я ще тоді не знала, що бачу його востаннє... Тоді й не знала, що нашим „приязним ранкам", як я їх називала, — вже більше не бути...

Але хоча Адріяна тут на цій землі поміж нами вже немає, у мене — завжди враження, що наші дороги тільки ледве віддалились... Бож живучість Адріянової вдачі, яка все наново відтворюється у спогадах, зітканих на фрагментах наших спільних розмов і переживань, вилонює тривалу з ним близькість, а про це ніхто інший, тільки тому рік сказав сам Адріян: „Коли ж розцвіте бузок, то він — це буду... я."

УСПІХИ НАШОЇ МОЛОДІ

Новий український лікар у Гемпстеді

У травні ц. р. д-р Степан В. Мамус докторським дипломом у Стейтовому Нюйоркському університеті закінчив медичні студії.

Молодий лікар — це син Василя та Ірини Мамусів, активних членів української гемпстедської громади, вихованець суботньої Школи українознавства при українській католицькій парохії св. Володимира у цьому місті та член місцевої Пластової Станиці. Закінчивши Юніондейл середню школу, він переїхав до Бостону, де напротязі чотирьох років студіював у Гарварді. Однак, опісля, перейшов на медичні студії в згаданому університеті в Сиракузах, Н. Й.

Д-р Степан В. Мамус

Сьогодні д-р Мамус уже розпочав лікарську практику в одному зі шпиталів у Чікаго.

М. Курчак

ЧЛЕН СТЕЙТОВОЇ ПОЛІЦІЇ в Коннектикат Александер Гавелік арештував мотоцикліста в місті Ессекс, який їхав занадто швидко, не мав реєстраційних таблиць і був зовсім голий. Арештований Доналд Келінґ пояснив труперові, що день був надто гарячий для ношення вбрання, швидкість охолоджувала його, а крім цього йому було дуже нудно і він хотів трошки розважитися. Дуже логічні арґументи Кенінґа не переконали поліціянта, який виписав йому каральну посвідку з різними закидами, а крім цього забрав його на поліційну станцію, щоб придбати для нього одяг. За гарну розвагу і добре охолодження суд тепер стягне з нього чимало доларів, що не буде ані розривкою, ані охолодженням.

Об'єднання Мистців Української Сцени (ОМУС)

Ділимось сумною вісткою з своїм Членством та Українською Громадою, що у вівторок, 14-го липня 1980 року, відійшов у Вічність, довголітній член нашого Об'єднання

св. п.

Олександер Федорович НЕДІЛЬКО

КОЛ. СПІВАК ХАРКІВСЬКОЇ ОПЕРИ

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Управа ОМУС

ПОДЯКА

З волі Всевишнього, 21-го червня 1980 року, відійшов від нас, на 63 році трудолюбного життя, наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО І ДІДУНЬО

бл. п.

МИКОЛА ГІСЬ

Цією дорогою складаємо щиру подяку всій ближчій і дальшій Родині, всім нашим Приятелям і Знайомим, Усім, які причинилися до помочі в нашім печальнім горю, по втраті нашого Любого і Неоціненого Дорогого Мужа, Батька і Дідуся бл. п. Миколая.

Похорон відбувся 24-го червня 1980 р. з похоронного заведення В. Когута, о год. 9:30 до української католицької церкви Пречистої Діви Марії в Байоні, Н. Дж., а відтак на Вічний Спочинок на цвинтар Святого Хреста.

Дякуємо о. деканові А. Борсі за похоронні відправи, і зворушливу промову про Покійного нашого Дорогого Мужа, Батька і Дідуня. Дякуємо Усім, що зложили пожертви на Заупокійні Служби Божі, за квіти, за грошеві пожертви, які будуть передані для прикраси у Церкві на кольорове вікно в пам'ять Покійного Миколая. Дякуємо щиро Родині В. Воронкевич і Мирон Трусевич за поміч і віддання останньої прислуги для Покійного. Панові Михайлові Голубцеві за зворушливу промову на цвинтарі над домовиною Покійного. Усій ближчій і дальшій Родині, Друзям, Приятелям і Знайомим, які взяли участь у похоронах і вшанували пам'ять Покійного.

Хай Всевишній винагородить усім за їхні добрі серця до нас, а Покійному дасть Царство Небесне. Хай американська земля буде Йому легкою!

Горем прибиті:
дружина — ІВАННА
син — БОГДАН
дочка — ЮЛІЯ
внук — МИКОЛАЙ
невістка — РОЗАЛІЯ
як рівнож Родина в Україні

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Незабутнього БАТЬКА й ДІДА

св. п. воїна

МИХАЙЛА МИКОЛАЙОВИЧА КРАТА

буде відправлена

ПАНАХИДА

ЗА СПОКІЙ ДУШ

ЄВДОКІЇ й МИХАЙЛА КРАТІВ

на Їхній могилі в Бавнд Бруку, Н. Дж.
дня 8-го серпня ц. р.

Просимо Рідню, Друзів і Знайомих помолитись в цей день за Спочилих.

Родина

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

НАША УЧАСТЬ У ВІЛЬНІЙ ОЛІМПІЯДІ-1980

Вдруге в історії українського організованого спорту у вільному світі наша спортова репрезентація взяла участь у Вільній Олімпіяді: перший раз це було в Західній Німеччині в так зв. "Д. П. Олімпіяді" і останньо в днях 4-5-6 липня 1980 року в Етібоко, поблизу Торонто, в Канаді. Про перехід і технічні висліди Вільної Олімпіяди появилося вже ряд статтей і репортажів у канадській пресі, радіо і телевізії, балтійській, вірменській та українській пресі, в цьому теж у "Свободі". В нашому попередньому репортажі ми подали світла цієї дійсно великої і надзвичайно корисної для загальної української справи — спортової імпрези, яка, як виглядає, буде продовжуватися кожних чотири роки аж до часу, поки Україна й інші поневолені Росією народи зможуть брати вільну участь під своїми прапорами в світових олімпіядах. Саме тому слід нам звернути увагу на "тіні" нашої участи — а вони були, — щоб в майбутньому їх оминути і цим самим ще краще причинитися до репрезентації українського імени на міжнародній арені.

Українські легкоатлети — переможці в трискоку перед врученням медалів.

Фраґмент із церемоній закриття Вільної Олімпіяди.

Українська футбольна дружина, яка здобула золоту медалю.

Де були наші батьки?

Свого часу голосний у нашій дійсності був клич — "Де наша молодь?". В останньому часі, на жаль, і то не тільки в спортовій ділянці нашого організованого життя в ЗСА й Канаді, дуже актуальним клич — "Де є наші батьки?" Це особливо різко вражало на Вільній Олімпіяді, де на врочистому відкритті з участю канадського генерала, визначних канадських і балтійських особистостей трибуни цього чудового Олімпійського стадіону світили півпусткою, бракувало сотень батьків своїх синів і дочок, що репрезентували Україну, не було, на жаль, і наших визначних "батьків народу", які дуже часто вболівають над долею нашої молоді. А, як відомо, спорт без глядача, як література без читача. Дивно, що 60-тисячна українська громада з Торонто й околиці так слабо підтримувала нашу спортову молодь на міжнародному форумі.

Срібло і бронза замість золота

Срібні і бронзові медалі здобули наші відповідно чоловіча і жіноча дружини. Згідно з рівнем балтійських дружин і фактичним станом української відбиванки в ЗСА і Канаді, обидві наші відбиванкові дружини могли здобути золоті медалі. Могли, та не здобули.

Головними причинами цього неуспіху були помилкові призначення місцевих, замість оригінальних провідників "ковчів" дружин "Левів" з Чікаґо і "Ч. Січі" з Нюарку, що були підставовими в збірних.

Це не вина цих "ковчів", що вони не були обізнані як слід з можливостями, тактикою і технікою гри цих підставових шісток. До цього до чоловічої збірної не ввійшов найкращий під сучасну пору український відбиванкар — Нестор Паславський з "Ч. Січі", якому відмовлено кілька десятків долярів на покриття тільки половини білету літаком.

Чому червоно-чорні?

Такі запити ставили на стадіоні ряд українських і деякі, балтійські глядачі, коли побачили Збірну Українців в червоно-чорних одностроях. Червоно-чорні барви вживають обидва СТ "Україна" Торонто і Монтреаль та деякі наші спортові осередки в ЗСА.

Вибір цих барв замість наших національних, як це мали балтійці, треба уважати за невдалий. В цьому випадку наша Збірна репрезентувала, хоч і символічно, Україну, і однострої повинні були бути в обидвох барвах або в одній з нашого національного прапора. В подібному червоному однострої, хоч з іншою комбінацією, виступають на світових спортових аренах збірні СССР, і хоч би тому не вповні обізнаний чужинецький глядач може нас ідентифікувати з тією кривавою фарбою нашого окупанта.

Цих кілька завваг висловлюю цілком у добрій вірі для добра нашої загальної справи, щоб в майбутньому не повторяти цих дрібних, але важливих неточностей.

Ми свідомі цього, яку велику роботу виконали наші діячі в підготовчому Комітеті, в якому вони були головними рушіями організації цієї Олімпіяди. Можливо тому вони не змогли присвятити більшої уваги підготовці Збірної Українців і у висліді трапилися згадані неточності.

/от/

Звіт зі стипендійної акції СУА за 1979 рік

Допомога українській студіюючій молоді у різних країнах поселення — це важлива ділянка у програмі референтури Суспільної опіки Головної Управи й окремих Відділів Союзу Українок Америки, яку вже тринадцять років СУА успішно проводить.

Завдяки співпраці Відділів Союзу Українок Америки та жертвенності українського громадянства велика кількість молоді середніх і вищих шкіл у Південній Америці і в деяких країнах Европи постійно одержує стипендії, які допомагають молодим людям у важких роках здобуття освіти.

Громадянство жертвує, нерідко зі своїх скромних ощадностей, щоб лишень допомогти убогим студентам. Хоч не всі доброчинці одержують належну подяку від своїх стипендистів, які повинні вдержувати листовний контакт зі спонзорами, все таки ці добродії рік-річно продовжують оплату стипендій.

Референтура Суспільної опіки подає тут звідомленням про стипендійну акцію Союзу Українок Америки, бо громада має знати про призначення грошей з пожертв.

У звітному році вплинуло пожертв на стипендії в сумі 26,435.54 долярів.

Всіх стипендій виплачено 170, разом на суму 26.294 дол., у тому 128 до Південної Америки і 42 стипендії до Европи: чотири стипендії по 250 дол., одна — 300 дол., одна — 240 дол., 45 стипендій по 200 дол., 57 — по 150., 17 — по 100 дол., чотири по 50 дол. і дві стипендії по 75 дол. Тут також треба дорахувати 300 дол. на чашу і фелон для молодого священика о. Даниїла Козлінського в додатку до 250-долярової стипендії, які уфундували своєму стипендистові Євген і Мирослава Наливайки з Міннеаполісу, Міннесота. Отець Козлінський прийняв священичі свячення в лютому в Куритибі, Бразилія, з рук владики Кир Єфрема Кривого, єпископа для українців в Бразилії.

До Европи виплачено: 16 стипендій по 165 дол., три — по 168 дол., десять — по 110 дол. і 13 — по 70 дол. У тім 19 стипендій — для студентів вищих шкіл.

Адміністраційні видатки виносили 552.53 дол. (2 відсотки від пожертв). Ця унікальна особливість, що зібрані гроші повністю пішли на допомогу, була можлива лишень завдяки жертвенній, безкорисній праці тих осіб, що полагоджують стипендійні справи (Софія Андрушків, С. Орендж, — стипендії до Европи; Ірена Качанівська, скарбник, — Філядельфія; Теодозія Савицька, Ютіка, — адміністрація Стипендійної акції.

Відділи Союзу Українок Америки поширюють ідею допомоги молоді, деякі з дуже добрим успіхом, цим допомагаючи придбати нових спонзорів. Прикладом може бути 49-ий Відділ СУА в Боффало, Н.Й., довголітня голова якого, а тепер референт Суспільної опіки Анна Макух кожного року провадить кампанію придбання фондів на стипендійну акцію Союзу Українок Америки, висліди якої є: 1973 рік — 550 дол., 1974 — 550 дол. 1975 — 2,450 дол., 1976 — 2,300 дол. 1977 — 4,300 дол., 1978 — 3,000 дол. і 1979 рік — 2,975 долярів.

Знову ж 33-ій Відділ СУА в Пармі, Огайо, щорічно дбає про здобуття стипендій для студентів Вищої Семінарії, кандидатів на священиків; у звітному році Відділ придбав 18 стипендій, спонзори яких продовжують оплати цих стипендій.

28-ий Відділ СУА в Ірвінгтоні має постійних спонзорів для стипендистів, як рівнож Суспільна опіка Відділу переводить одноразову збірку на цю ціль. Цю акцію допомоги молоді 28-ий Відділ розпочав ще перед тим, як почала діяти стипендійна акція СУА для координування допомоги молоді стипендіями. До акції 28-ий Відділ СУА беззастережно включився.

Інші Відділи СУА — в меншій чи більшій мірі — стараються піддержати допомогу молоді стипендіями.

Тут треба відмітити велику співпрацю Союзу Українок Австралії, Суспільну опіку якого веде С. Береґуляк з великим успіхом. Посилена акція придбання спонзорів для стипендій у звітному році дала 16 спонзорів з Австралії, що уфундували стипендії до Европи через стипендійну акцію Союзу Українок Америки для студентів вищих шкіл. З цих студентів дванадцять закінчили студії у звітному році.

В Австралії має стипендійна акція постійних спонзорів з-поза членства СУА, які від початків існування акції уфундовують рік-річно стипендії. Це Максим Грибик та Григорій Федорук із Південної Австралії. Також був спонзором св. п. Яків Ковань, який помер несподівано минулого року.

Довгі роки — від 1974 року — Сестрицтво при українській католицькій церкві Покрови Матері Божої в Лідкомбі, Південна Австралія, піддержувало дуже жертвенно стипендійну акцію СУА, уфундовуючи дві стипендії річно. Дві стипендистки Сестрицтва закінчили педагогічну освіту і є тепер учительками. Сестрицтво також допомагало стипендисткам посилками одягу.

Найвища індивідуальна пожертва у звітному році була — 1,250 дол. від Неонілі Кліш з Філядельфії, яка піддержує стипендійну акцію СУА від 1973 року, уфундовуючи рік-річно стипендію.

З особливою увагою слід відмітити жертвенність д-ра Степана Булака з Торонто, адвоката і оборонця-захисника колись українських селян у польських судах, який тепер продовжує допомогу селянським дітям українських поселенців в Бразилії, оплачуючи річно дві стипендії.

У звітному році в Бразилії закінчили вищі студії дві стипендистки з педагогії, одна з літератури, один стипендист закінчив агрономічну інженерію, один закінчив Богословію і висвячений на священика.

У своїх листах ґрадуанти дякують спонзорам і Союзові Українок Америки за допомогу. У листах стипендистів слідне релігійне виховання.

На особливу увагу заслуговує створення Стипендійного Фонду ім. Еви Сташків, створеного 17-им Відділом Союзу Українок Америки в Маямі, Фльорида. Цей постійний Фонд створений при референтурі Суспільної опіки Головної управи СУА з цілої спадкової суми, яка не може бути нарушена. Відсотки з цієї суми будуть ужиті на стипендії згідно з бажанням фундаторки. Про це вирішуватиме стипендійна комісія в складі членок 17-го Відділу і Суспільної опіки Головної Управи СУА.

При нагоді цього звіту референтура Суспільної опіки бажає подякувати всім спонзорам і жертводавцям, які підтримують стипендійну акцію Союзу Українок Америки. Подяка належить: Відділам СУА за співпрацю, бо лишень у взаємній дії членів організації та громадянства Союз Українок Америки здобув задокументовану допомогу стипендіями в сумі коло 200 тисяч долярів, що було б неможливо осягнути без скоординованої дії всіх зацікавлених. У підсумку можна сказати, що навіть взявши до уваги, що в Південній Америці навчання не завжди йде реґулярно, бо молодь часто залишає школу і повертається на убогі батьківські господарства, все таки більшість стипендистів кінчає середні, промислові чи вищі школи та має змогу дістати кращу працю й зажити іншим життям з користю для себе і для українського народу.

Союз Українок Америки високо оцінює жертвенність цих спонзорів і разом з молитвами побожних стипендистів, що їх вони щоденно жертвують на інтенцію спонзорів і жертводавців, дякує їм усім, бо їм не байдуже добро української молоді.

І як доказ, що стипендійна акція СУА приносить багаті плоди, тут подаємо вістку про недавно висвяченого о. Даниїла Козлінського, стипендиста СУА.

Теодозія Савицька
референт. Суспільної опіки СУА

Біографія отця Даниїла

Отець Даниїл Козлінський, син Петра й Лідії Козлінських, народився в Колонії Параїзо, Пато Бранко, Парана, 18-го лютого 1952 року. Середню освіту здобув у Семінарії в Маллеті, в Семінарії Св. Йосифа в Понта Ґроссі й у Куритибі.

Двадцятилітнім юнаком поїхав до Риму, до колеґії Св. Йосафата. Там на Урбанському Папському університеті здобув філософську освіту і скінчив перший рік Богословія. Повернувся богослов Козлінський до Бразилії в 1976 році і тут продовжував богословські студії в Куритибі у Католицькому університеті до їх закінчення.

Піддияконські свячення отримав він з рук Владики Єфрема Кривого дня 4-го листопада 1979 року в катедрі Св. Івана Христителя в Куритибі.

Дияконські свячення о. Даниїла відбулись у Маллеті, в Парафіяльній Церкві Пресвятого Серця Христового, 21 листопада 1979 року.

Рукоположення відбулося в Колонії Параїзо, 10-го лютого ц.р. у матірній Церкві Покрови Пресвятої Богородиці. Першу Святу Літургію відслужив нововисвячений отець Даниїл Козлінський у Пато Бранко.

Останній шлях бл. п. Романа Сосяка

Українську громаду Олбанської округи потрясла до глибин душі сумна вістка про трагічну смерть 16-річного Романа Сосяка, учня 10-ої кляси з Лейтгему, Н. Й.

Для 23-го травня ц. р. він з двома товаришами американцями вибрався на прогулянку човном по озері Лон Лейк біля Саратоги. Раптом човен перевернувся, але тому, що в хлопців не було рятункових поясів і вода була дуже холодна, то це утруднювало їм рятункову акцію. Роман був дуже добрий пливак, одначе мав труднощі, мабуть вхопив його корч ноги. Товариші пробували його рятувати, але безуспішно. Коли прибуло рятункове поготівля — видобуло з води вже мертве тіло.

Рік тому Роман закінчив Школу Українознавства з гарним успіхом. Належав до Пласту від 7-го року життя, відбув десять пластових таборів, мав багато друзів пластунів.

Увечері 26-го травня у похоронному заведенні Фіцджералда в Коговзі, о. митрат В.Андрушків відправив Панахиду. Прибули члени родини з обох сторін, молодь Пласту й СУМА в одностроях, українське громадянство заповнило кімнати заведення. Після Панахиди брат батька Романа, інж. Василь Сосяк подякував усім за численну участь. У пам'ять покійного зібрано поважну суму на пластові цілі.

Бл. п. Роман Сосяк

Дня 25-го травня в церкві в Коговзі о. митрат В. Андрушків відправив Службу Божу, а відтак Панахиду та попрощав Покійного, як зразкового юнака, члена Вівтарної Дружини, доброго учня, який подавав найкращі надії. На кладовищі від Пластової Станиці виховниця мгр Дарія Якубович прощала Романа, як зразкового пластуна, який всі свої пластові обов'язки виконував незвичайно совісно. Численна українська громада віддала останню прислугу Покійному. Відтак члени Пласт-Прияту влаштували тризну в залі Українського Клюбу у Вотервліті. Голова Станичної Ради, пл. сен. І. Дурбак, попрощав Покійного, як ідейного пластуна, гідного перемника пластових ідей від початку славного існування цієї організації, що їх найкраще можна окреслити двома словами „Молода Січ". Роман захоплювався пластовою діяльністю так, як перші члени Пласту 70 років тому, мав добрий вплив на своїх друзів. Вкінці свого слова І. Дурбак закликав пластову молодь іти шляхом Покійного.

Покійний Роман походив із пластової родини, бо всі її члени належали до Пласту і до Пласт-Прияту та працювали в рамках пластової організації.

Разом з родиною він належав до 191-го Відділу УНСоюзу.

(Н. Н.)